№ 86 (282) Ausgabe A.

HOMAN

Cena z pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty.
na 1 hod—10 m. 80 fen., na ½ hodu—5 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 2 m. 70 f., na 1 mies.—90 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś
wychodzić dwa razy ŭ tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcyi: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres administracyi i ekspedycyi: M. Stefanskaja 23.

CANA ABWIESTAK.
Na 4-aj staranie za radok drobnymi litarami — 25 fen.; drobnyja abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobnym drukam.

№ 86 (282) Hod III. Wilnia. 1 listapada 1918 h. Cana 10 fen. (5 kap.)

REWAŁUCYJA u AŬSTRYI.

31 kastryčnika.

Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Artyleryjskaja bitwa i piachotnyja styčki.

Front niamieckaha Naślednika: Niepryjacielskaje nastupleńnie na paŭdnia ad Katijon adkiniena. Na paŭdnia ad Uaz my adkinuli silnaje nastupleńnie francuzaŭ

Front Galwica:: Artyleryjskaja bitwa na abodwuch bierahoch Maas.

——

My źbili 50 niepryjacielskich samalotaŭ i dwa šary na prywiazi.

BERLIN. U Kroacyi, Wenhryi i Čecha-Sławaki, zdareńni pryniali rewalucyjny charaktar. U Kroacyi poŭnaja anarchija. Narod padpalawaje damy żydoŭ i wenhercaŭ. U rabunkach prymajuć učaście ruskija wajenna-pałonnyja. Usie dziaržaŭnyja miestawyja ŭstanowy spynili swaju pracu. U Fiumie ruch pryniaŭ bolšewicki charaktar, katory pačynaje šyrycca pa ŭsioj Kroacyi. Pry rabunkach mahazynaŭ było šmat zabitych, u adnym tolki Fiume 400 čał. Kroackija dezertery napali na wenhierskich žaleznadarožnikaŭ i zabili ich. Wojska ŭ Kroacyi ŭžo prysiahnuła kroackaj konstytucyi i addałosia pad kamandu paŭdniowa-sławianskaj nacyjanalnaj rady.

BUDAPEŠT. 31.X. Wajennaja rada pryniała ŭ swaje ruki ŭładu i abwieściła wenherskuju respubliku. Čatyry pałki pryłučylisia da nacyjanalnaj rady. 5 sławackich kamitataŭ abwieścili adłučeńnie ad Wenhryi i pryłučeńnie da Čechii. U hawani Fiume spadziajucca italjanskaha flotu.

BERLIN. Sajuźniki, jak nakazawaje «Morning Post», zhadzilisia adnadušna pačać pierahawory ab zamireńni. Ustanoŭleny taksama warunki zamireńnia. Llojd-Džordž pawiadomiŭ anhlickuju radu rabotnikaŭ, što sajuźniki zhadžajucca pačać mirnyja pierahawory.

WIENA. U Wienie taksama pačaŭsia respublikanski ruch. Na wulicach raźwiawajucca čyrwonyja flahi. Socyjał-demakrat Wiktor Adler abwieščany narodnym ministram mižnarodnych spraŭ. Socyjalist Lejtner — wajenny minister. Sałdackaja deputacyja pradłažyła swaje ŭsłuhi nacyjanalnaj radzie i patrabawała arhanizacyi sałdackaj rady. U wajennaj hawani Pola paŭstancy zachapili wajenny flot. U Tryeście spadziajucca prybyćcia sajuźnickaha flotu.

BERLIN. Nowatworanaja niamieckaja dziaržawa ŭ Aŭstryi budzie nazywacca paŭdniowa-ŭschodniaj Niamieččynaj.

WIENA. 29.X. (W.T.B.) Deputacyja nacyianalnaha sabrańnia aŭstryjackich niemcaŭ, što ciapier wiarnułasia z Niamieččyny, nakazawaje, što Niamieččyna zhadziłasia dastaŭlać aŭstryjackim niemcam jeminnyja rečy, ale pad warunkam, što niamieckija ziemli Aŭstryi nia zhodziacca z mirnym pradłažeńniem hr. Andrasy.

BERLIN. (W.T.B) 30.X. Niamieckaja dziaržawa, što tworycca ŭ Aŭstryi, budzie mieć swajho pastajannaha pradstaŭnika ŭ Berlinie.

BERLIN. Našyja padwodnyja łodki nawakoł Anhlii zatapili ŭznoŭ 38.000 tonn. U Siarodziemnym mory adna niamieckaja padwodnaja łodka papała torpedaj u francuski bronirawany krejser. Dola jaho niewiadoma.

WIENA. (W.T.B) 29.X. Hazety jašče raz padčyrkiwajuć, što pradłažeńnie mira hr. Andrašy biez nakazu Niamieččynie nielojalny akt, katory aburawaje ŭsich aŭstryjackich niemcaŭ.

HAAGA. Dyplomatyčnyja znosiny miž Amerykaj i sajuźnikami astajucca i dalej niajasnymi. Paśla 4-ch hadoŭ wajny sajuźniki nia wiedajuć, čaho jany pawinny damahacca. Anhličanie žadajuć zhubić Niamieččynu. Jany damahajucca wydańnia niamieckich krepaściaŭ, zdačy niamieckaj artyleryi i niamieckaha flotu. Z hetymi damahańniami Llojd-Džordž i Balfur pajechali ŭ Paryž. Pieršuju i druhuju swaju notu Wilson, jak ciapier dawiedawajucca pasłaŭ samadzielna. Rašučym punktam dla Wilsona jość unutranaja arhanizacyja Niamieččyny. Jon prymušany, kab zachawać swoj aŭtorytet u sajuźnikaŭ, zrabić rezkija damahańni.

PARYŽ (Hawas) 29.X. Senat u aŭtorak papałudni pačaŭ swajo zasiadańnie, jak wyšejšy dziaržaŭny sud, praciŭ Kajo, Gombi, Lauttalo. Hieneralny prokuror winawacić ich u znosinach z niepryjacielem i ŭ machinacyjach niebaspečnych dla dziaržawy.

Litwa i Biełaruś.

Chto za palitykaj apošnich dzion słaba hladzieŭ, toj moža ździwicca pačuŭšy, što kraj naš majeć być niezaležnym. Što budzie ŭtworana biełaruskaje i litoŭskaje wojska dlaabarony paradku ŭ swajoj ziamli, jak niamieckaje wojska wyjdzie z našaha kraju. Taksama budzie ŭtworana swaja palicyja.

U nas šmat jość sałdatoŭ, što pryšli sioleta z wajny, nia mała jość i aficeraŭ. Dyk nia prydziecca nam iści da čužaziemcaŭ kłaniacca, kab hladzieli paradku. Chopić u nas swaich sił ustanawić ład pa wystupleńni niamieckaha wojska.

Uwieś świet žadaječ jak naiskarejšaha miru, usim wajna ŭjełasia ŭ kości i ślapy ciapier zrazumieŭ, što daŭniejšy paradak žyćcia, hdzie kamandu wiali pany i wyšejšyja kruki ničoha niawarty. Pa čatyroch hadoch wajny abledzililisia wajaki, što uwa ŭsich mordy ŭ krywi. Bahaćci narodnyja pašli na ŭźwiej-wiecier i doŭha jašče prydziecca hladzieć na kawałak chleba. Aŭstryja raspadajecca na čaści, adzin narod za adnym wydzielajecca z usiaje dziaržawy i Aŭstryja nie čakajučy kanca pierahaworaŭ Niamieččyny, z prezydentam amerykanskim pačała swaje pierahawory. Jana ŭžo nia moža dziaržacca sajuzu bo ŭsiaki dzień adciahiwańnia moža być zapłačany razwałam usiaho hasudarstwa i hasudar moža astacca biez karony. Prezydent Ameryki nia raz abwiaściŭ, što heta wajna skončycca wyzwaleńniem usich narodaŭ. Nia budzie taho, kab adzin narod druhoha smaktaŭ, karystajučy z prawa dužaha. Dyk wielmi śmiešna jak ubačyš, što niekatoryja wielmi łasyja na čužoje dabro. Dawoli palaki paznali panawańnie rasiejskaha biazunal Niachaj-by ciešylisia z niezaležnaj Polščy, ale im chočacca i našaj Biełarusi. Bo za karalom Sasam mieli jany nad nami siłu Kali Biełaruś nie wymahaje ad Polščy zapłaty za smaktańnie krywi dziadoŭ našych, za panščynu, jak ludziej na sabaki mianiali, kali maŭčyć biełarus, dyk palaku treba i pahatowie maŭčać. A niaboščyk z taho świetu nia wierniecca dy nia stanie nami pahaniać. Praŭda palaki zarhanizawali polskija legijony, jany majuć aružža i hatowy świsnuć dy zaniać naš kraj. Ale suświetny kongres nie dapuścić hetaha biezhałoŭja. Nia wielmi jany naciešacca nami. Čym balej apetytu buduć mieć na čužoje, tym mieniej prawoŭ jany sabie zdabuduć u Polščy.

Kab nia hulali ŭ nas hrabaŭniki i kab być peŭnymi ŭ swaich chatach paśla wystupleńnia niemcaŭ z našaha kraju, nam treba arhanizawać swajo wojska i pakazać świetu, što samy siabie abaronim i nam łaski apiakunoŭ nia treba. Pačuŭšy hetuju hutarku nie adzin z biełarusaŭ pačeša za wucham i padumaje, što nia našym ciomnym rozumam nam dziaržać swajmi rukami paradak u ziamli našaj. Ale niachaj taki spomnić, što mudrych ciapieraka i zwańnia niama. Dužyja uwarużanyja dziaržawy bahatyja dabrom usialakim, za, dreń ščapilisia i piaty hod užo bjucca prahraŭšy ŭsio, što było ich sławaj ad dziadoŭ-pradziedaŭ.

Paśla hetaj wajny świetam zahadawać budzie nia dužy, nie ŭwarużany, ale ŭsiakamu narodu budzie dadziena ŭłada ŭ swaje ruki. Pracaj ruk swaich zdabudzie jon bahaćcie a za paradkam sam budzie hladzieć. Woś na što nam treba budzie chutka ŭtwaryć narodnuju abaronu, pisacca ŭ narodnaje wojska. A jak i što heta budzie skora ŭsim nakažam.

Susied Maciuk.

KRYŬDA.

Niama musić takoj many, katoraj-by nia kidali ŭ nas na biełaruski ruch polonizatary. Kab adstrašyć biełarusaŭ-katalikoŭ ad biełaruskaha ruchu, jany kažuć, što kali jany buduć dabiwacca prawoŭ dla swaje biełaruskaje mowy, dyk ich pierawiernuć u prawasłaŭje. Niadaŭna jašče polskija ahitatary kazali, byccam biełaruski ruch heta rasiejskaja intryha, a ŭ toj-ža samy čas rasiejcy kazali, byccam biełaruski ruch —polskaja intryha. Ciapier polskija šowinisty inakšuju manu šyrać. Ciapier jany kažuć, što biełaruščynu šyrać... niemcy Pry hetym u toj samy čas u roznych miascoch roznaje kažacca: to kažacca, što biełaruščynu wydumali (sic!) i šyrać niemcy, to ŭznoŭ, što niemcy zabaraniajuć.

Biełaruski narod užo daŭno paniawoleny maskoŭcami i palakami i dahetul ciahnuć jany ŭsio našaje bahaćcie, usie soki z našaje ziamli i kroŭ z našaha cieła. Biełarusy pawinny staracca ŭsimi siłami aswabadzicca ad hetaj niawoli i ŭsio, što robicca dla hetaha aswabadžeńnia, jość dobraje. Kožnuju padmohu ŭ hetaj dobraj sprawie adkul-by jana nia jšła, treba prymać z padziakaj. Na žal niemcy zaniaŭšy čaść Biełarusi mała zrabili dziela aswabadžeńnia nas ad polskaj niawoli. Praŭda, niemcy zrabili sprawiadliwaść biełarusam, daŭšy im roŭnyja prawy z inšymi žycharami kraju. Jany dapuścili biełaruskuju mowu ŭ škoły i naahuł da hramadzkaha ŭžytku. Choć biełaruskaja mowa, jak mowa spradwiečnych žycharaŭ kraju, pawinna była zaniać lepšaje miesca, čymsia joj dała niamieckaja ŭłada ŭ staroj okupacyi, ale dobra ŭžo j heta, bo pry rasiejcach usio było zabaroniena. Niamieckaja ŭłada nie zrabiła tolki taje kryŭdy, jakuju rabili nam maskoŭcy. Kab niamieckaja ŭłada uwa ŭsich halinach žyćcia na Biełarusi u adnosinach biełaruska - polskich patrapiła dziaržacca sprawiadliwaści, dyk my

byli-b joj wielmi ŭdziačny i balej ničoha ad jaje nie wymahali-b Dalejšaja rabota ŭžo zaležyła-b ad nas samych. Adnak daloka nia tak stałasia. Niemcy nia znali warunkaŭ našaha kraju. Polskija-ž pany, ad katorych niemcy pierš-na-pierš brali wiestki ab kraju, pradstaŭlali Biełaruś jak kraj polski. Pany ž časta ŭžywali swajho ŭmieńnia niamieckaj mowy i blizkaści adnosin da miascowaj niamieckaj ułady na toje, kab pakryŭdzić sialan u swaich haspadarskich stasunkach z imi. Błahaja pamiać ab hetkich panoch doŭha astaniecca ŭ narodzie. Šmat zrabili škody biełarusam i niamieckija wajennyja—paznanskija palaki. I stałasia tak, što čysta biełaruskaje dabro, ab katorym nia moža być nijakaha sumleŭku, addadziena palakom. Woś jarki prykład. Pabazylijanskija (unijackich mnichaŭ) mury i ŭsio dabro ŭ Barunach Ašmianskaha pawietu na prośbu ks. Mikulskaha i inšych polonizataraŭ Ašmianščyny addadzieny pad polskuju škołu. A biełarusam hetaha samaha klaštaru nia hledziačy na starańni nia addali pad škołu. A heta ž čysta biełaruskaje dabro! A kolki ž jošć takich Barun na Biełarusi, dzie niekalkim šalonym polonizataram dajecca biełaruskaje dabro, kab jany mahli kalečyć wakaličnuju biełaruskuju moładź? A jak ciažka wypisać biełaruskuju hazetu! U redakcyju «Homana» wielmi časta prychodziać skarhi, što biełaruskaj hazety wypisać nia možna. Skarhi bywajuć nia tolki ad sialan, ale i ad intelihencyi, katoraja patrapić źwiarnucca da naležnaj ustanowy, kab wypisać hazetu. Nadowičy my dastali hetkuju wiestku. Wiadomy biełarus intelihent u Ašmianskim pawiecie (Kreis Oschmiana Nord Verwaltungs—krejs II. A chacieŭ praz krejzamt wypisać „Homan“. U jaho zapisali nazoŭ hazety, a praz tydzień adkazali, što «Homana» jany nia mohuć wypisać. A tym časam polskaja hazeta z Wilni praz toj samy krejsamt prychodzić. Padobnyja kryŭdy dla biełarusaŭ robiacca šmat dzie, ale asabliwuju ŭwahu zwaročawaje na siabie Ašmianščyna, dzie šyrycca ŭładaj polščyna i ignorujecca ŭsio biełaruskaje.

Ašmiančuk.

Z Sakolščyny.

Ja chaču skazać niekalki słoŭ ab zachadzie Sakolskaha pawietu, katory dobra znaju i dzie mnie zdaryłasia ŭznoŭ niadaŭna być. Biełarusy zachodniaj čaści Sakolščyny bl'zu ŭsie kataliki, prawasłaŭnyja jošć tolki kala Krasnastoku. Žychary ŭsie wiedajuć, što jany nie palaki. „Heta, kažuć jany, palaki za Babrom, a my nie“. Hawarać sialanie ŭsiudy pabiełarusku. Adnak z pryčyny wialikaj polonizacyjnaj «raboty» ŭmiejuć časta haworyć i papolsku, ale doma miž saboj užywajuć biełaruskaj mowy. Da kožnaha čužnika zwaročawajucca papolsku. Adnak kali čužnik haworyć pabiełarusku, to i jany zaraz-ža pierachodziać na biełaruskuju mowu. Heta asabliwa widać na wagzałach, dzie toj samy čaławiek haworyć to pabiełarusku, to papolsku.

Nia hledziačy na ščyra-biełaruskaje nasialeńnie, biełaruski ruch u zachodniaj Sakoščynie pakul što słaby. Škoł biełaruskich niama. Pryčynaj hetaha jošć ahitacyja panoŭ i ksiandzoŭ palonizataraŭ, katorym narod ślepa wieryć, a taksama toje, što dahetul tut nie wiadziecca šyraka biełaruskaje ŭświedamleńnie. Knižka biełaruskaja redka papadajecca. U zakładanyja biełaruskija škoły spačatka ludzi achwotna pasyłajuć dziaciej, ale, kali ksiandzy zabaraniajuć, to nia puščajuć. Ab hetym mnie hawaryli sialanie pa ŭsioj zachodniaj Sakolščynie „Nia puščajem u biełaruskuju škołu, bo ksiondz nie pazwalaje, zakryłasia, bo ksiondz zabaraniŭ“. Ja ŭžo nie kažu ab takim ździeku nad biełaruskim narodam i ŭsim biełaruskim jakoha dapuščaŭsia ks. A. Malinoŭski ŭ Such woli, ale zwyčajna ksiandzy palaki ŭ Sakolščynie dyj nie ŭ adnej Sakolščynie wiaduć samuju zaŭziatuju wajnu z biełaruščynai. Ad małoj świadomaści narodu zaležać, naprykład, hetkija adkazy katoryja, čuŭ ja blizu pa ŭsim pawiecie: „Kab usiudy byli biełaruskija škoły, dyk čamuž, niachaj-by i ŭ nas była“. Patrebna ahitacyja, patrebna ŭświadamleńnie narodu. Treba šyryć hazety i knižki biełaruskija. U Sakołcy ŭ kniharni pradajecca «Homan», kaniečna treba naładzić prodaž jaho i pa miastečkach, asabliwa Janowie, Suchawoli, Dubrowie. U hetych-ža miascoch treba naładzić i prodaž biełaruskich knižak.

Pakul wyšejšaja ŭłada ŭ Wilenskaj dyecezyi ŭ rukach palakoŭ, patul palonizatary ksiandzy buduć rab'ć swaju niahodnuju rabotu, ale ŭświedamleńnie i ahitacyja ad nas zaležyć. Zachodniaja sakolščyna maje wialiki hrunt dla biełaruskaj pracy. Jana dla biełaruskaha ruchu dała dobrych dziejačoŭ. Treba tolki praca ŭnikoŭ. Za šyrokaje arhanizawanaje ŭ świedamleńnie ŭ zachodniaj Sakolščynie pawinny pierš na-pierš uziacca miascowyja świadomyja biełarusy.

Janučonak.

Cikauny dakument.

Niekaliś mnie zdaryłasia čuć ad palakoŭ, što najlepšymi pamočnikami ŭ polonizacyi Biełarusi i Litwy jošć niamieckija žandary—paznancy. Nia wieryŭ ja hetamu, ale budučy na prawincyi pierakanaŭsia, što heta praŭda.

Niamieckija žandary pad upływam panoŭ durniać našaha sialanina-biełarusa wuśmieiwajuć z jaho mowy, dawodziać ciomnamu narodu, što jany palaki, a kraj — Polšča.

Dawoli prahledzić pašparty našych sialan, kab pierakanacca, što wyrablajecca z našymi sialanami. Jak ilustracyjaj hetaha chaj budzie pašpart wydany uradam ŭ Kamiennym Łohu, Krejs-Amt Wilnia 20/11-17 h. № 1338 sialancy wioski Dajnoŭka Tamašewič, a ŭ rubrycy „mutteršprache“—napisana „vejs-polnisch“. Wychodzić, što prawasłaŭnaja dziaŭčyna biełaruska—jošć biełaja-palačka

Cikaŭna skul heta niamieckija ŭradniki znajšli na Biełarusi biełych palakoŭ?

Dla nas heta zrazumieła, tut polskaja rabota.

Usie ŭradniki ŭważajuć za patrebu raspytawacca ab krai ŭ panoŭ, a tyja prawodziać swaje dumki.

Nu, a paznancy žandary, tyja ŭžo swiadoma robiać rabotu dla Polščy „ad morža da morža“.

J. D.

U Wilni i wakolicach

× **Hrošy litwinom.** Načalnik upraŭleńnia Litwy adčyniŭ t-wu aświety «Saule» pawier u 100 tysiač marak, kab paddziaržać litoŭskuju himnaziju ŭ Koŭnie i litoŭskuju wučycielskuju seminaryju, što waročajecca z Waronieža.

Litoŭskaj kamisii ab waročajučychsia wajenna pałonnych i ŭciekačoch načalnik upraŭleńnie daŭ napawier 22 tysiačy 500 marak.

× Štadthaŭptman apawiaščaje, što mahazyny ciapier treba začyniač u 5 h. papałudni i što ad 2 hadz. da 12 ŭnačy ŭ mahazynach nia možna ŭžywać elektryčnaj enerhii.

× **Taryba** ładzić kursy dla litoŭskich uradnikaŭ (čynoŭnikaŭ).

× **Niamieckija srybnyja manety** ŭ ½ marki wymajucca z užytku i tracić z 31 śniežnia sioleta swaju wartaść.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najniżejšaja temperatura za apošnija dni była pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
28—29	+ 7,9°	+ 3,0°
29—30	+ 6,9°	+ 1,0°
30—31	+ 7.0°	+ 1,2°

Z USIAHO KRAJU.

Dawieryje Tarybie.

Z Žmudzi Litoŭskaj Tarybie wykazana dawieryje. Miž mnohimi podpisami jošć i podpis biskupu Karewiča. U Koŭnie taksama Taryba dastała list, što wykazawaje dawieryje da jaje pracy.

Litwiny miž saboj.

Miž „Lietuvos Aidas“, prawym litoŭskim orhanam, oficyjozam Taryby, i «Darba Balsas», orhanam litoŭskich socyjał-demakrataŭ wiadziecca zaŭziataja polemika. «Darbo Balsas» winawacić Tarybu ŭ tym, što jana nia ličycca z hramadzkim litoŭskim pahladam i damahajecca sklikańnia konferencyi. «L.A.» žalicca na ahitacyju «D.B.» prociŭ Taryby i na šyreńnie bolšewickich litoŭskich proklamacyj. «L. A.» pieraściarahaje litoŭskaje hramadzianstwa ad henych proklamacyj, pradstaŭniki katorych, jak kaža «L. A.» byccam chočuć uwieści i ŭ naš kraj panujučuju ŭ Rasiei anarchiju. Jak u „L. A.“ tak i ŭ „D. B.“ dajecca šmat miesca pytańniu ab učaści inšych nacyjanalnaściaj našaha kraju ŭ arhanizacyi jaho ŭpraŭleńnia.

MAHILEU. Uzdoŭž demarkacyjnaj linii tworacca bolšewickija bandy, katoryja hatujucca ŭwarwacca ŭ pakidanyja niemcami čaści Biełarusi.

HORADNA. Pačynajučy z 21 kastryčnika ŭ pakoi № 15 kreisamta pačnuć wydawać nowyja świadoctwy na handal.

HORADNA. 10 kastryčnika zadzieržany 3 kabiety, katoryja ŭ wahonie 2 je klasy wyrezawali pluš. Jany addadzieny pad sud.

C-iž jošć jašče meta,

ci-ž siańnia jašče jošć kaniečnaja patreba Padpisawacca na wajennuju pazyku?

na heta jošć tolki adzin adkaz:

chto choča kab dajšło da mira, toj padpisawajsia kolki možaš na wajennuju pazyku. A chto choča, kab mir byu mahčyma lepšy, toj niachaj padpisawajecca udwaja na wajennuju pezyku.

Wialikaja udača wajennaje pazyki umacuje unutry kraju dawieryje, padymie wyšej zwonku pašanu pierad nami, zništožyć nadziei niepryjacielau na hrašawy raspad Niamieččyny, dać dziaržawie hrošy, kab wieści dalej wajnu, kali heta budzie patrebna, a u prypadku, kali prydzie sprawa da mira, to palahčyć pierachod našaha ekanamickaha žyćcia na supakojnyja warunki.

WYHODA pad Biełastokam. Złodziei ŭleźli ŭ kwateru i wyłamali z piečy miednyja plitki, kołcy i dźwiercy.

KAWALI. Tutejšy žychar, Pilip Bukaŭ za ŭčaście ŭ razbojnickaj bandzie zasudžany wajenna-palawym sudom na karu śmierci i rastrelen u Techiničach.

KOUNA. Krottingen i Gorzdy dastali nazowy miest, a ich staršyni nozowy burmistraŭ.

KOUNA. 13 kastryčnika pry tutejšaj konsystoryi ŭtworany addzieł ab małžonskich sprawach. Addzieł utwarajecca z prałata Macułowiča, členaŭ kapituły Pacewiča i Łoŭkasa, i Šaŭlisa jak abaronca. Natarusam jość ks. Kamašaŭskas.

KOUNA. Unačy z 20 na 21 na ganku doma wul. Sommerfeld №75 znojdzieny chłopčyk troch abo čatyroch miesiacaŭ, pakinieny, peŭnie, kabietaj kala 45 h., što wiarnułasia z Rasiei. La chłopčyka znojdzieny maleńki kryžyk.

U Adnaho rabotnika znajšli trasučy ŭ jaho kwatery 11 kawałkaŭ ramiennych pajasaŭ. Jon aryštawany.

ABŠRUTY, Wiłkawiškaha p. Unačy na 15 na haspadara Jazepa Stankiewiča napali 4 ludzi z čornymi twarami. Jany pačali mučyć Stankiewiča dałul, pakul jon nia wydaŭ im usie swaje hrošy 1500 mar. i załaty žanocki hadzinnik. Stankiewič nazaŭtraje pamior.

WIŁKAWIŠKI. U apošni tydzień u tutejšym pawiecie ŭkradziena 8 koniej.

KOŠEDARY. Razbojnickaja banda napała na dwor Barbaryški, pry hetym zabity swajak haspadara 18 h. dziaciuk II. Kozialeŭski. Razbojniki, ahrabiŭšy, ŭciakli u les.

KAPLANY, Na adnaho čyhuńnika napali ŭ tutejšych wakolicach, pry hetym u jaho stralali. Adzin z napadaŭšych aryštawany i addadzien pad sud.

KRYWULKA. U haspadara Jazepa Cilendy ŭ nača na 23 prałamana stajnia i ŭkradzieny 4 h. žarabiec.

Nowyja bilety pazyčkowaje kasy (Darlehnskassenscheine) na ½, 1 i 2 marki.

(Hladzi „Homan" № 85).

U siaredzinie winjety, składzienaj z rozetaŭ, nadrukawana regaciŭnym šryftam słowa «Mark», a z abodwuch bakoŭ hetaha słowa čysło «½».

U wierchnim kraju ŭ troch radkoch jość hetki karny tekst:

„Wer Darlehnskassenscheine nachmacht oder verfälscht oder nachgemachte oder verfälsche sich verschaft und in Verkehr bringt wird mit Zuchthause bis zu acht Jahren bestraft".

(Chto bilety padrablaje abo fałšuje abo padroblenyja ci fałšawanyja dabywaje i puskaje ŭ ruch, taho budué karać papraŭčym domam da waśmioch hadoŭ). U lewa nižej hety samy tekst pa łatyšsku:

„Kas aifdewu kafes fihmes pakaļtaifa waj wilto, waj ari pakaļtajfitas waj wiltotas few eegahda un zittem ifdod, tas teek fodits ar fpaidudarbeem lihdf aftoni gadeem".

Uprawa—pa litoŭsku:

„Kas padirba melagingus skolinamosios kasos ženklus arba tikruosius perdirba arba padirbtus ar perdirbtus ima ir juos į vartoimą skleidžia, bus baudžiamas katarga iki aštuonių metų."

Z prawaha i lewaha boku pamiaščajecca ŭ adpawiednych mowach u popierak tekst wartaści bileta, ulewa pa łatyšsku:

„Aijdewu kafes fihme puzmarka" uprawa palitoŭsku: „Skolinamosios kasos ženklas Pusė marke".

Na adwarotnaj staranie apрača hetaha jošć čyrwony numer i znak seryi biletu ŭ prawa pad winjetaj.

(dalej budzie).

Mir ci wajna?

BERLIN „Vorwärts" piša: Dabra treba čakać i spadziawacca na supolnaść demakratyčnych narodaŭ, da katorych pryłučajecca i Niamieččyna zajawaj swajho demakratyčnaha ŭradu. Možna z wielmi wialikaj padobnaściaj da praŭdy skazać, što suświetnaja wajna dažywaje swaje apošnija dni.

BERLIN. (W.T.B.). 26.X. Б. Štats-sekretar kolonij, Denburg, mieŭ doŭhuju pramowu, u katoraj damahaŭsia dla Niamieččyny afrykanskich kołonij.

KONSTANTYNOPOL (W.T.B.). 28.X. Uradowyja pierahawory Turcyi z sajuźnikami pačalisia. Hrecki patryarch wyjšaŭ u adstaŭku.

WIENA. 28.X. Minister mižnarodnych spraŭ hr. Andrašy, źwiarnuŭsia z telehramaj da amerykanskaha štats-sekretara, Lansinga, u katoraj prosić zaraz-ža pačać pierahawory ab miry, a da hetaha ab zamireńni na ŭsich frontach. Tekst hetaj noty pieradadzieny francuskamu, anhlickamu, italjanskamu i japonskamu ŭradu.

LONDON. U tutejšych parlamenckich kruhoch panuje pierakanańnie, što wajna padychodzić da kanca i što mir nastanie jašče moža pierad Kaladami.

WIENA. Hazety z wialikim abureńniem krytykujuć separatnaje pradlažeńnie mira hr. Andrašy. Socyjal-demakratyčnaja „Arbeiter Zeit." piša miž inšym: 4 hady nazad Niamieččyna, kab ratawać nas, pačała wajnu, katoraja kaštuje niamieckamu narodu mora krywi. U praciazie hetaj wajny niamieckija sałdaty baranili Aŭstryju na ŭschodzie, na paŭdni, na paŭdniowym zachodzie. Sotni tysiač niamieckich sałdat łažać na aŭstryjackich paloch bitwaŭ i ciapier robić Aŭstryja mir canoj zdrady".

Ukraina.

BERLIN. Grüner, načalnik štaba niamieckaha hłaŭnakamandujuč ha na Ukrainie, pakinuŭ swajo miesca i waročajecca ŭ Niamieččynu.

BERLIN. Ukrainski minister mižnarodnych spraŭ, Dorošenko, što ciapier prabywaje ŭ Berlinie, źwiarnuŭ uwahu niamieckaha ŭradu na pierachod praz demarkacyjnuju liniju i ŭwarwańnie ŭ ukrainskuju ziamlu rasiejskaha wojska.

Z Polščy.

LONDON. „Manchester Gardian" spadziajecca ad mižnarodnaj konferencyi raźwiazańnia žydoŭskaha pytańnia ŭ Polščy.

WARŠAWA. Ciapierašniaja polskaja armija dachodzić 4.500 čał. Apрača hetaha pastupaje kala 1000 samachwotnikaŭ.

Z Finlandyi.

HELSINGFORS. Pałažeńnie ŭ Finlandyi wielmi surjoznaje. Bajacca napadu na Finlandyju bolšewikoŭ.

Rumynija.

WIENA (W.T.B). 27.X. Rumynskija wojski ŭwajšli ŭ Dabrudžu. Zdareńni ŭ Aŭstra-Wenhryi prybliziać utwareńnie Wialikaj Rumynii. Rumynskija nacyjanalisty panujuć u Rumynii.

I. Sierbaŭ.

Ab biełaruskaj narodnaj pieśni.

(Hladzi «Homan» № 85).

Chto budzie iści —
Wyciracisia,
Na maju krasu
Zalacacisia! [5])

Prypieŭka: Luli luli, wy šaj horada!

U Biełarusi ŭsiudy, dzie tolki narodny byt nia pryniaŭ charaktaru mieskaha žyćcia, Kalady dahetul hulajuć tak, jak jany pakazany ŭ prywiedzienych starawiečnych pieśniach.

Aŭsień. Aŭsień, jak widać, pakazwaje saboj pierałom zimy, jak marazy mienšajuć. Bačučy, što siły sonca biaruć pierawahu nad marozam, čalawiek aśmieliwajecca pryniać dziejnaje ŭčaście ŭ baraćbie ich miž saboj. Dzikun nia moh prydumać wialikšaje hańby aslabieŭšamu nialubomu marozu, jak prawieści jaho z śmiecham na powadzie ŭsim siałom pa ŭsich chatach i zawułkach Pry hetym najlepšym symbolem złoha, ale ŭžo biaz siły, marozu moh być stary, kałmaty kazioł, z daŭhoj siwoj baradoj. I woś ludzi ŭbiralisia roznymi źwierami, a kazła na žertwu ŭbirali kalornymi stužkami i brazhunami i wadzili na pakaz na powadzie pa ŭsich chatach i zakawułkach. Karahody (toŭpy) biaz kanca wiesialilisia: bili ŭ bubny, ihrali na dudach, skakali i piajali pieśni kazłu. U nas na Biełarusi dahetul zachawaŭsia zwyčaj wadzić kazła ŭwiečary prad nowym hodam. Samy pachod prymaje zwyčajna charaktar dramatyčnaha dziejańnia. Ubiranyja šumliwym karahodam chodziać pa chatach z kazłom, skačuć, hrajuć i pajuć pieśniu:

My tabie susiedzie,
Kazła prapiajom!
Ho-ho-ho, kazioł,
Ho-ho, šerańki!
Mi-ki-ki, kazioł,
Mi-ki, šerańki!
Stań-raschadzisia,
Raźwiasialisia
Pa ŭsiamu dwaru
Pa bajarškamu;
Pa bajarškamu
Haspadarškamu
Prystup bliziečka,
Ukłoń nizieńka
Haspadaračku,
Haspadaryncy,
Štob nadaryli
Našaha kazła.
Haspadarka—wutka,
Waročajś chutka!
Zapal skiepačku
Pajdzi ŭ kletačku
Zirni-ka ŭ bačok,
Jdzie stałć mačok.
Oj, waźmi mačku
Poŭnu misačku,
Našamu kazłu
Na harełačku.
Našamu kazłu
Niamnožka treba:
Siem pieč pierapieč,
Hładyš małaka,
Štob byli jaho
Poŭnyja baka.
Puc, kazioł, łažy,—
Pa sału tužy!
Sała pajasi —
Kaŭbasy prasi.
Jšče taho mała,
Daj kusok sała,
Rešata aŭsa,
Na wierch kaŭbasa
Kulidku chleba, —
Usio kazłu treba.
Mieračku žytca,
Kazłu dla syćcia,
Jdzie kazioł chodzić,
Tam žyta rodzić.
Jdzie kazioł łažyć,
Tam žyta staić.
Jdzie kazioł chwastom,
Tam žyta kustom.
Jdzie kazioł nahoj,
Tam žyta kapoj.
Jdzie kazioł roham,
Tam žyta stoham.
Na piečy awios
Waliki paros.
Na pału žyta
Nahami źbita,
A ŭ tym žycie
Pierapialica
Wywieła dzieci
Luba hładziecil
Oj, za haroju
Woŭk z waŭčaniaty,
A za druhoju
Kaza z kaźlaty.
Jdzie byŭšy waŭčok —
Za kozku čap-čok,
A waŭčaniaty
Za kaźlaniaty!
Jdzie byŭšy zajac,
Staŭ kazłu łajać:
Ach ty, kazica,
Staraja psica!
Uzłaź-b ty siarpok,
Pašła-by ŭ lasok,
Nažała-b trawy
Celeńki snapok
Swaim kaźlatam
Na pražywańnie.
Swaje-b kaźlaty
Padhadawała,
U nicyja łozy
Nie adpraŭlała,
Pad toje siało,
Pad Rahačewa.
Oj, ŭ tym za siałcy
Łoŭkija stralcy.
Jany chacieli
Kozańku zabić,
Skuračku złupić,
Čabaty pašyć! [1])

Prypieŭka: Ho ho-ho, kazioł, ho-ho šerańki!
Mi-ki-ki, kazioł, mi-ki, šerańki!...

(*Dalej budzie*).

[5]) Adtul-ža.

[1]) M. Krynki Babrujskaha pawietu.

Z RASIEI.

PSKOŬ. Pskoŭ i Noŭharad kaliści byli kołonijami biełaruskaha krywičanskaha plamia (Połackaha kniažstwa). Hetyja kałonii, jak wiedama, paśla raźwiŭšysia i razbahacieŭšy addzialilisia ad swaje metropolii. Połackija kniazi doŭha mieli pretenziju na Pskoŭ i Wialiki Noŭharad i za heta wiali wojny z Kijeŭskimi kniaźmi. Paśla taho, jak Pskoŭ i Noŭharad byli zawajawany Maskoŭščynaj pačałosia ich maskaleńnie. Apruča hetaha maskoŭski car, Joann Hrozny, šmat žycharaŭ Wialikaha Noŭharada i Pskowa raśsialiŭ pa ŭsiamu Maskoŭskamu carstwu, a na miesca ich prysłaŭ maskoŭcaŭ. Adnak i dahetul u mowie pskoŭlan astałasia šmat biełaruskich słoŭ. Jak naprykład možna pakazać, što u samym Pskowie na miestawaj ważni jość nadpis „городская *важня*".

Z usiaho świetu.

UDAPEŠT. 28.X. U subotu ŭwiečary byli wialikija nieparadki na wulicach, pry hetym prociŭ taŭpy narodu byli ŭžyty strelby, kulamioty i štychi. Šmat zabitych i ranienych.

BUDAPEST. 28.X. Erchercog Jazep wydaŭ proklamacyju, u katoraj abiacaje poŭnuju niezaležnaść Wenhryi, budzie zaraz-ža zrobleny mir, ministram - prezydentam naznačajecca hr. J. Hadyk.

U aŭtorak rabotniki razhrabili arsenał i ŭzbroilisia wajennymi strelbami. Pałažeńnie Wenhryi wielmi surjoznaje dziela radykalnaha nastroju, katoraje zachoplawaje hramadzianstwa.

BUDAPEŠT. 28.X. U Zahrebie proklamawana niezaležnaść Kroacyi, Dałmacyi i Sławonii. Utworana nacyjanalnaja kroackaja rada. Wenhercy z pryčyny niabyćcia wojska zdali kroatam Reku (Fiume).

FILADELFIA. 28.X. Na trochdzieniašniaj konferencyi paniawolenych narodaŭ Eŭropy pryniata rezalucyja, što maje, miž inšym, hetkija damahańni: „kožny ŭrad maje swaju ŭładu tolki z zhody žycharaŭ, patajnaja dyplomacyja nie pawinna być; uhody miž uradami pawinny być apawieščany prad ich z rabieńniem".

TEĿEĦRAMY.

Niamieckija apawiaščeńni

29.X. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: U dalinie Lis my adkinuli nastupleńnie niepryjaciela pry Olseń. Nastupleńnie niepryjaciela na ŭschodni bierah Seldy la Kant adkiniena kontratakaj. Na paŭdnia ad Šeldy anhlickija ataki la Fomar časowa ŭwarwalisia ŭ našyja linii, ale kontratakaj byli adkinieny.

Front Niamieckaha Naślednika: Nastupleńnie francuzaŭ prociŭ kanału Uaz pry Etre i Leki adkinieny kontratakaj. U adrezku Lis, naabapał darohi Laon—Marl adkinieny nastupleńni niepryjaciela.

Front Galwica: Miž Er i Maas artyleryjskaja bitwa.

My žbili za apošnija dni 49 niepryjacielskich samalotaŭ i 3 šary na prywiazi.

30 X. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: U dalinie Lis, miž Lis i Šeldaj, la Fomar i Engelfonten adkinieny mocnyja nastupleńni niepryjaciela,

Front niamieckaha Naślednika: Pry kanale Uaz urańni adkinieny silnyja niepryjacielskija šturmy. Miž Nizi lo-Kon i Eń francuzy pačali ŭznoŭ swaje šturmy z učaściem mnohich pancyrnych aŭtomobilaŭ. Jany adkinieny zusim na froncie 17 kil. Časci pazicyi na paŭnočna ŭschod ad Herpi, što byli časowa ŭtračany, adabrany nazad kontratakaj. Francuzy mieli ŭčora wialikija straty. Čyśenyja aŭtomobili rażbity.

My žbili ŭčora 27 niepryjacielskich samalotaŭ i 6 šaroŭ na prywiazi.

Kala wajny.

WIENA. 30.X. **Italjanski teatr.** Miž Brentaj i Pijawaj adkinieny niepryjacielskija šturmy. U Wenecyjanskaj dalinie anhličanie i italjancy pasunulisia dalej napierad Naabapał Montelo jany značna pašyryli swaje ŭdačy.

Paŭdniowa-ŭschodni teatr.

Uschodniaje kryło našaha frontu ŭ Serbii ŭžo pierajšło na paŭnočny bierah Dunaju. Adstupleńnie wiadziecca zhodna z planam,

KONSTANTYNOPOL. Zhodna z umowaj miž anhlickimi i tureckimi wojskami turki pukidajuć Baku biaz bitwy.

Anhlickaje wajennaje ministerstwa nakazawaje, što anhlickaja kawaleryja zaniała 26 kastryčnika tureckaje miesta Aleppo.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwa «Homan». Redaktar Jazep Saławiej.